

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: ION N. CESĂRESCU

A B O N A M E N T U L		A P A R E		REDACTIA & ADMINISTRATIA	
Pe an, în România	30 lei	De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet		București, CALEA RAHOVEI—5	
6 luni	16 "			Lângă Palatul justiției	
3 luni	8 "			TELEFON No. 748	
Străinătate: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni		Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte			

S U M A R

Inlocuirea numelui alesului, în procesul verbal de alegere.—
Delict electoral, de d-l Steliana Popescu;

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de Casație, secția I: *Constantin A. Dan cu Nicolae Străichinescu și Elena Dan;*

Idem: *Creditul Urban București cu I. Athan sopol;*

Idem: *Alecu P. Anastasiu cu Academia Română;*

Judecătoria O ulului Simila (Bârlad): *Marghișoala Boșu cu Miliada Pantazopol și Ghiță Costorei;*

Bibliografie: *Problèmes Sociaux: La Roumanie. Ce qu'elle est. Ce qu'elle pourrait devenir, par N. G. Schina, de Just;*

Recenzie: N. I. Titulescu: Programul analitic al cursului de drept civil, anul I, de A. I. S.

Inlocuirea numelui alesului, în procesul verbal de
alegere electorală.—Delict electoral.

D-l judecător de instrucție al cab. I Ilfov a dat, zilele trecute, o ordonanță de urmărire într'un proces important, nu atât prin persoanele puse în joc, sau prin cuantumul intereselor angajate, cât mai cu seamă prin chestiunea de drept ce era dedusă judecăței. Chestiunea era următoarea: Primarul și Notarul unei comune din județul Ilfov, cu ocaziunea alegerii juraților comunali—art. 3 și urm. din legea judecătoriilor comunale—, după ce au proclamat rezultatul alegerii, încheind procesul verbal constatator al alegerii, au trecut în acest proces verbal ca ales pe un protejat al lor, altă persoană de cât cea aleasă de obște. Faptul Primarului și Notarului, de a altera, acest proces verbal, constituie el falșul prevăzut de art. 124 C. penal așa cum l'a calificat Judecătorul de instrucție și Parchetul? În același timp, faptul acesta ori-care 'i-ar fi calificarea legală, este el un delict ordinar, de drept comun, intrând în competența tribunalelor corecționale, sau este un delict electoral, și în atare cas, de competența Curței cu jurați?

După dispozițiunile art. 105 din Constituțiune, Juriul este chemat a judeca în toate materiile criminale și în delictele politice și de presă. Nică-erî însă în legile noastre, ca și în cele streine nu se face definițiunea acestor delict. Doctrina și jurisprudența, ori de câte ori chestiunea a fost pusă, a formulat o definițiune care din această cauză păcătuiește prin a nu fi tocmai invariabilă.

În afară de Constituție, care vorbește de competența în ce privește delictele politice, mai avem legea electorală din 1884 care, în articolul 135, arată că delictele săvârșite cu ocaziunea alegerilor și prevăzute în această lege se vor judeca de către jurați. Nici una din multele spețe prevăzute în această lege, de la art. 116 până la 132 nu coprinde speța procesului ce ne preocupă.

Legiuitorul a luat diferite măsuri și a prevăzut diferite pedepse contra membrilor biuroului unei alegeri, în scop de a păstra secretul votului și de a nu zădărnici alegerea prin reaua lor voință. Să vede însă, că nu'i trecuse prin minte legiuitorului, că se va găsi biuroș de alegeri, fie măcar și pentru o judecătorie comunală, care să ajungă, dintr'un interes oare-care, să falșifice procesul verbal, cu alte cuvinte instrumentul destinat să constate săvârșirea alegerii, și de aceea acest caz a rămas neprevăzut în această lege.

Naște acum întrebarea: procesul verbal dresat de president și de biuroș, relativ la alegere, face parte din acest tot care se numește o alegere? Cu alte vorbe dacă ipotezele prevăzute de lege și calificate după ea delict electorale, sunt de competența juraților, oare acest proces verbal, instrumentul, actul definitiv menit a constata efectuarea alegerii, în cas când el ar fi atins de viții, ce pun în mișcare acțiunea publică, va fi judecat de alți judecători de cât aceea cari sunt chemați a judeca delictele isvorând din legea electorală și cu ocaziunea alegerilor? Din faptul că acest proces verbal este dresat, după terminarea alegerii, se poate trage concluziunea că un falș săvârșit în el, nu mai este un delict electoral căci alegerea sa terminat?

Este adevărat, că, aproape toate casurile și delictele prevăzute de legea electorală sunt anterior săvârșirii alegerii sau concomitent cu ea. Dar această lege pare a prevedea și ipoteza contrarie în art. 125—când arată că acel care, însărcinat a despuia buletinele, va fi citit un alt nume de cât cel însemnat pe buletin, comite un delict electoral,—și în art. 124 când pedepsește pe membrii biuroului, care refuză a semna actele alege-

rei. Și acestea sunt acte posteroare alegerii, și cu toate acestea, ele sunt calificate delict electorale. Dar, în afară de aceste considerațiuni, care ne fac să credem că și acest delict este un delict electoral, noi avem în Codul penal dispozițiuni formale, cari fac din acest fapt un delict politic. În cartea II, titlul II, cap. I crime și delicturi contra drepturilor politice, art. 97 corespunzător art. 111 C. p. francez, dar mai categoric de cât textul francez zice: «*Acela care fiind însărcinat cu ținerea procesului verbal al unei operațiuni electorale a înscris într'insul alte nume de câte acelea cari i s'au dictat, se pedepsește cu închisoarea de la 1—2 ani și se va pronunța și interdicțiunea pe timp mărginit*».

Bazat pe acest text de lege cred că cazul ce examinăm întră cu siguranță în prevederile lui și atunci prima parte a cesiunii ce o pusesem, dacă faptul constituie un fals așa cum a fost calificat de d-l judecător de instrucție, cred că a fost rezolvată în sensul negativ. Înalta Curte de casație, s'a pronunțat tot în acest fel prin decisiunea cu No. 312 din 1876. «*Faptul de a dresa un proces verbal al unei operațiuni electorale, trecând în el alte nume de cât cele ce se dictase de rezultatul votului întră în prevederile art. 97 C. p. special relativ la alegeri, iar nu în ale art. 123 și urm. C. p. care prevede falsul în general săvârșit de funcționarii publici, cu ocaziunea constatărilor ce sunt chemați a face în săvârșirea transacțiunilor relative la interese private*».

Din momentul ce acest fals întră în prevederile art. 97, și acest articol, fiind pus sub titlu, *delict în contra constituțiunii și sub capitolul, delict în contra exercițiului drepturilor politice*, el este un delict politic și delicturile politice după art. 105 din Constituție am arătat că se judecă de jurați.

Cu aceasta răspunzând și la a doua parte a chestiunii ce ne-am propus a examina, cred, că rău a trimes Parchetul acest fapt în judecata tribunalelor ordinare.

Stelian Popescu

fost judecător de instrucție

JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, Secția I

Audiența de la 7 Octombrie 1903

Președinția D-lui CH PHEREKYDE, Președinte

Constantin A. Dan cu Nicolae Streichinescu și Elena C. A. Dan

Successiune.—Dreptul de succesiune al adoptatului în averea adoptătorului.—Aprecierea în fapt a instanței de fond că adopțiunea nu e valabilă.—Dacă în asemenea caz se mai poate discuta dreptul de succesiune al pretinsului adoptat.—(Art 315 C. civ.).

1. *Instanțele de fond sunt în drept a examina serioșitatea și validitatea unei adopțiuni.*

Ast-fel, când instanța de fond într'o acțiune în revendicarea unui pământ rural pentru cauză de moștenire, pământ deținut de un terțiu în baza unei adopțiuni făcută în persoana sa de către cel împământinit, în urmă decedat, constată în fapt că adopțiunea nu este serioasă fiind făcută numai în scop de a frustra și eluda legea rurală, și admite acțiunea în revendicare, fără a mai discuta cesiunea dreptului de succesiune al adoptatului asupra unui pământ rural, prin aceasta hotărîrea sa este bine dată, și în asemenea caz motivul întemeiat pe pretinsul drept de moștenire al adoptatului rămâne fără interes.

Deciunea 399/903.—Respins recursul făcut de Constantin A. Dan, contra sentinței trib. Mehedinți s. II No. 64/901, dată în proces cu Nicolae Streichinescu și Elena C. A. Dan.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier Ciru Oeconomu;

Pe d-l avocat P. Borș în dezvoltarea motivelor de casare; și

Pe d-l avocat Sigmireanu în combateri;

Deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

«Violarea art. 7 al. 5 din Constituție, a art. 315 C. civ., a art. 7 din legea rurală și a legii interpretative din anul 1879, căci tribunalul numai prin violarea și reaua interpretare a acestor texte de legi, m'a putut lipsi de dreptul meu de moștenire asupra proprietății rurale a defunctului meu părinte adoptiv».

Având în vedere sentința supusă recursului din care rezultă, că Nicolae Streichinescu, chemând în judecată pe Elena și Constantin A. Dan, a cerut ca aceștia să fie obligați a-i lăsa în stăpânire pământul ce a rămas pe urma defunctului Ion Iordache Ușurelu, ce i se cuvine lui, în calitate de văr cu numitul defunct;

Că Tribunalul județului Mehedinți, a admis acțiunea ca fondată;

Considerând că, înaintea instanței de fond, Constantin A. Dan, fără a contesta calitatea reclamantului și identitatea pământului revendicat, s'a apărut în contra acestei acțiuni, susținând că el a fost adoptat de numitul defunct și ca atare lui i-se cuvine moștenirea averii rămasă de la adoptător;

Că Tribunalul, examinând acest titlu, a constatat în fapt, că adopțiunea, nu e serioasă, fiind făcută numai în scop de a frustra și eluda legea rurală și arătând anume împrejurări și fapte din care și-a format o asemenea convingere;

Că instanța de fond, fiind în drept a examina validitatea unui asemenea titlu, din moment ce a constatat că el e făcut numai pentru interesul cauzei, cu drept cuvânt l-a înlăturat și bine a admis acțiunea în revendicare făcută de Streichinescu;

Că numai dacă adopțiunea ar fi fost serioasă, s'ar fi putut discuta cesiunea dreptului de succesiune al recurentului asupra unui pământ rural, cesiune dedusă în judecata acestei curți prin motivul de casare care rămâne ast-fel fără interes, în fața constatărei făcute de Tribunal;

Că, prin urmare, motivul e nefondat;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul etc.

Audiența de la 7 Martie 1905

Președinția D-lui C E SCHINA, Prim-Președinte

Creditul Urban București cu I. Atanasopol.

Recurs în casație.—Îmbră.—Recurs făcut de societatea creditului funciar.—Dacă asemenea recursuri sunt supuse la taxa timbrului și la taxa specială prevăzute pentru recurs.—(Art. 90 din legea creditului).

După art. 90 din legea creditului funciar, toate

actele creditului sunt scutite de ori ce drept de timbru, taxă de înregistrare și alte impozite.

Prin urmare, recursurile în casație făcute de creditul funciar fiind acte emanate de la credit sunt scutite de plata taxei de timbru și a taxei speciale.

Decisiunea 111/905.—Respins, în urma unei divergențe, incidentul ridicat asupra cesiunii dacă Creditul Urban trebuie a depune taxa timbrului în acțiune.

Curtea deliberând,

Asupra incidentului rămas în divergență, consistând în cesiunea de a se ști dacă recursurile făcute de Creditul Funciar sunt sau nu supuse la plata timbrului fix de 25 lei și a taxei speciale, conform art. 25 din legea timbrului;

Considerând că din dispozițiile art. 90 din legea Creditului Funciar Urban, rezultă că toate actele creditului sunt scutite de ori-ce drept de timbru, înregistrare și alte impozite;

Considerând că cererile de recurs în casație făcute de societatea Creditului Funciar Urban, fiind acte eminate de la credit, sunt scutite de plata taxei de timbru și a taxei speciale;

Considerând că legiuitorul prin art. 95 din actuala lege a timbrului, abrogând toate legile asupra timbrului și înregistrării anterioare acestei legi, nu a putut înțelege — după cum se susține să abroge dispozițiile art. 90 din legea Creditului Funciar Urban; că aceasta rezultă atât din termenii întrebunțați în citatul art. 95, care abrogă numai legile anterioare asupra timbrului și înregistrării, cât și din principiul că o lege generală nu abrogă dispozițiile conținute într-o lege specială;

Considerând că ast-fel fiind, recursul de față făcut de Creditul Funciar Urban este admisibil fără plata taxei timbrului și a taxei speciale, prevăzute de art. 25 din legea timbrului;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge incidentul.

Audiența de la 13 Mai 1905

Președinția D-lui C. C. ȘTEFANESCU, Consilier

Alecu P. Anastasiu cu Academia Română

Testament.—Acțiune în nulitatea lui —Constatarea instanței de fond cum că testamentul este fals. — Cazurile în cari se suspendă acțiunea în civil până la judecarea definitivă a falsului pe cale penală. — (Art. 181 Pr. civilă).

Hotărâri pronunțate în public — Măsură pregătitoare — Dacă se poate reveni asupra lor. — (Art. 119 și 160 Pr. civilă).

Expertiză.—Iscrări cu caracter științific.—Verificarea unui testament.—Dacă pentru asemenea expertiză e necesară prezența părților la facerea ei. — (Art. 218 Pr. civilă).

1. După dispozițiile art. 181 Pr. civilă instanțele civile, nu sunt ținute a suspenda judecarea unui proces, de cât atunci când se ivesc indicii asupra autorului sau complicelui falsului. Prin urmare din faptul că instanța judecătorească găsește în aprecierea sa suverană că depunerile unui martor asupra unui act defăimat de fals nu sunt verosimile, din acest fapt nu se poate deduce că acea instanță era obligată de a conchide neapărat la existența unor indicii, după care martorul necredincios ar fi autorul sau complicelul falsului, concluzie care să o conducă la suspendarea procesului până să se judece acțiunea falsului pe cale penală.

2. De și este adevărat principiul că hotărârile pro-

nunțate în public sunt irevocabile și judecătorii cari le au pronunțat, numai pot reveni asupra lor, această regulă însă suferă excepțiune în cât privește hotărârile pregătitoare, cari incuviințează o măsură de instrucțiune sau ordonă administrarea unei probe.

Prin urmare, asemenea hotărâri pregătitoare, cari nu desleagă o cesiune de principiu, nu dobândesc caracterul irevocabil de lucru judecat față de părți, și instanțele de fond pot reveni asupra lor, când găsesc că asemenea măsură de instrucțiune este inutilă.

3. Legiuitorul, nu cere prezența părților de cât pentru lucrarea expertilor la fața locului iar nu și atunci când e vorba de o lucrare științifică și preliminară ce omul de artă este nevoit a face, caz în care expertul, având nevoie de toată liniștea minții și de întreaga încordare a atențiunii, ar putea fi turburat în lucrarea sa, prin prezența persoanelor străine.

Decisiunea 230/905.—Respins ca nefondat, recursul făcut de d-l Alecu P. Athanasiu, contra decisiunii Curței de apel Galați secția I, No. 122/904 (*) dată în proces cu Academia Română.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier G. Liciu;

Pe d-nii avocați C. G. Dissescu, B. St. Delavrancea, S. Rosenthal, Sculy Logothetides și G. Kiriak din partea recurentului, în desvoltarea motivelor de casare; și

Pe d-nii avocați M. Pherichide și G. Panu, din partea intimatei, în combateri;

Deliderând,

Asupra motivului I de casare:

I. Violarea art. 181 procedura civilă, combinat cu art. 465 și art. 8 pr. penală și exces de putere. Curtea făcându-și convingerea că testamentul din 1 Ianuarie 1900, nu este opera defunctului Take Anastasiu, ci este falsificat și aceasta atât pe baza raporturilor expertilor cât și pe baza propriei sale examinări, iar pe de-alta făcându-și de asemenea convingerea că declarațiunile făcute sub prestare de jurământ de Elena Tache Anastasiu, că a văzut singură pe soțul său scriind testamentul incriminat, în chiar ziua de 1 Ianuarie, că intrând în birou a găsit sub o hârtie sugătoare acest testament din care a citit începutul; că, după moartea soțului său, prin Maii sau începutul lui Iunie, căutând niște buline în sertarul de la birou, a găsit o carte și în acea carte a găsit testamentul din 1 Ianuarie 1900 (tom. II, Codul civil, Eraclide, pe care l-a și prezentat); că a remis acest testament lui Dumitru Lazăr, împreună cu alte hârtii ale lui Tache Anastasiu, găsite sub aceeași carte, pentru a le trimite tribunalului de Tecuci (prezentând și recipisa oficiului poștal din București, din 24 Ianuarie 1900), și că a vorbit de acest testament duhovnicului său preotul Dihusara, și d-lor N. Săveanu și Papadopolu Calimach, sunt toate mincinoase, prin aceasta chiar a constatat că sunt indicii că d-na Elena Tache Anastasiu, fie singură fie împreună cu frații Anastasiu, este complicea falsului. În asemenea situație, Curtea era datoare să trimeată afacerea dinaintea instanțelor penale și să suspende judecarea afacerii până la pronunțarea acestei instanțe. Ne făcând aceasta și judecând afacerea, Curtea a violat sus citatele texte de lege și a comis un exces de putere.

Având în vedere recursul făcut de Alecu P. Anastasiu în contra deciziunii Curței de apel din Galați secția I, No. 122, din 17 Iunie 1904;

Având în vedere cesiunile de fapt și de drept ce au fost deslegate cu ocaziunea pronunțării acestei decisiuni;

Având în vedere că, în urma producerei înaintea tribunalului de Tecuci a testamentului lui Tache Anastasiu cu data de 1 Ianuarie 1900, frații defunctului Iancu P. Anastasiu și Alecu P. Anastasiu, atât în cali-

(*) A se vedea publicată în Curierul Judiciar din 1904, No. 79,

tatea lor de moștenitori de sânge, cât și în calitatea lor de legatari universalii ai defunctului în virtutea acestui testament, au cerut ca justiția să declare ca revocat primul testament al lui Tache Anastasiu, cu data de 27 Decembrie 1897, și să oblige pe Academia Română să le restituie averea defunctului, în posesiunea căreia dânsa fusese pusă în virtutea acestui testament cu dată anterioară ;

Având în vedere că ultimul testament cu data de 1 Ianuarie 1900, fiind contestat de Academie, ca un act ce nu emană de la Tache Anastasiu, Curtea de apel a procedat la verificarea de scripturi, și, întemeindu-se pe împrejurările de fapt, pe intențiunile cunoscute ale defunctului și mai ales pe comparațiunea de scripturi făcută de ea însuși, a declarat că testamentul de la 1 Ianuarie 1900, nu este opera lui Tache Anastasiu, și în consecință a respins cererea reclamanților ;

Având în vedere că în sprijinirea validității testamentului cu data de 1 Ianuarie 1900, Curtea a ascultat ca martoră pe Elena Anastasiu, soția defunctului testator și apreciind depunerile ei, a găsit că nu se poate pune temelie pe dânsa, ca unele ce nu erau verosimile, fapt din care se trage motivul de casare în sensul că, odată ce depunerile martorei Elena Anastasiu, nu se găsesc a fi expresiunea adevărului, ele trebuiau considerate ca indicii despre complicitatea martorei la perpetrarea falșului și Curtea era datoare, conform art. 181 Proc. civilă, a suspenda cercetarea procesului în civil până se va judeca acțiunea falșului pe cale penală ;

Considerând că după dispozițiile acestui text de lege, instanțele civile nu sunt ținute a suspenda judecarea procesului de cât când se ivesc indicii asupra autorului sau complicelui falșului ;

Considerând că, în specie, din întreaga instrucțiune urmată la instanța de fond rezultă, că nici Academia Română, nici mai ales recurentul Alecu P. Anastasiu, care invoacă în favoarea sa depunerea martorei Elena Anastasiu n'au înțeles a pretinde că această martoră este complice a falșului ;

Considerând că din faptul că instanța judecătorească găsește că depunerile unui martor asupra unui act defăimat de falș, nu sunt verosimile și nu sunt de natură a-i face convingerea, din acest fapt nu se poate deduce că acea instanță era obligată de a conchide neapărat la existența unor indicii, după care martorul ucredincios ar fi autorul sau complicele falșului ;

Considerând că aprecierea și caracterizarea depunerilor de martori sub acest punct de vedere sunt lăsate la conștiința judecătorului, și cestiunea de a se ști dacă din instrucțiunea urmată rezultă indicii asupra autorului sau complicelui falșului, constituie o cestiune de fapt ce scapă controlului Curței de casație ;

Considerând că, în această stare de fapt și de drept, fără cuvânt recurentul se plânge că s'au violat articolele de lege menționate prin acest motiv de casare.

Asupra motivului II de casare :

II. •Curtea, după ce prin decisiunea sa, pronunțată în ziua de 18 Februarie 1904, decide ascultarea martorului d. Alfred Gobert, expertul Băncii Franței, acordând și Academiei Române dreptul de a propune martori de aceeași categorie, decisiune executată prin luarea depunerii d-lui Gobert, în aceeași zi față de toate părțile în proces și prin ascultarea a patru martori germani experți în grafologie, ascultată asemenea față de toate părțile în proces, în ziua de 15 Aprilie 1904, prin decisiunea sa pronunțată în ziua de 7 Iunie 1904, după ce provoacă pe reprezentanții Academiei să declare, că în cas de a nu se amana procesul și a nu se ține seamă de către Curte nici de depunerile martorului Gobert, nici de depunerile martorilor germani, propuși de dânsa, renunță la aceste din urmă depunerii, Curtea, zicem decide că nu se va ține seamă din de aceste depunerii, nici de depunerea martorului Gobert, și în consecință respinge și amânarea pentru chemarea martorului C. Legrand.

•Procedând astfel, Curtea violează sus citatul art. 119 din Procedură, după care o hotărâre semnată și pronunțată în public își are toată puterea legiuită, fără ca vre-un judecător să-și

mai poată retrage iscălitura și comite un exces de putere prin faptul că, fără nici o motivare, decide nesocotirea unor depunerii de martori făcute în executarea decisiunii sale cu toate formele legii, depunerii care se găsesc la dosarul afacerii, fiind definitiv și irevocabil câștigate cauzei și care erau de natură să aibă o înăurire asupra convingerii și decisiunii Curței.

Considerând că art. 119 din Proc. civilă, stabilește principiul, că hotărârile pronunțate în public sunt irevocabile și judecătorii cari le-au pronunțat nu mai pot reveni asupra lor, însă această regulă suferă excepțiune în ce privește hotărârile pregătitoare, care încuviințează o măsură de instrucțiune, ordonă administrarea unei probe, a cărei admisibilitate nu este constatată în drept ;

Considerând că, în adevăr rezultă din termenii expresii ai art. 160 din Proc. civilă, că asemenea hotărâri pregătitoare care nu deslegă o cestiune de principiu și sunt privitoare numai la simple măsurii de instrucțiune, nu dobândesc caracterul irevocabil de lucru judecat față de părți și instanțele judecătorești pot reveni asupra lor, ori de câte ori ele găsesc că îndeplinirea măsurilor de instrucțiune încuviințate este de natură a zădărnici judecarea procesului, pe când litigiul este în stare de a primi o soluțiune și în lipsa lor ;

Considerând că aceasta fiind interpretarea ce trebuie a se da art. 119 comb cu art. 160 din Proc. civilă, Curtea nu violează nici un text de lege când, uzând de dreptul ce-i acordă legiuitorul, revine asupra unei încheieri anterioare prin care încuviințase ascultarea martorului expert Camille Legrand, și revoacă această măsură de instrucțiune, ca una ce găsește că devenise inutilă și străgănită pentru părți, față mai ales cu declarațiunea ce făcuse Academia Română, că renunță de a se servi de arătările martorilor experți germani ce veneau în sprijinul susținerii ei ;

Considerând de asemenea că recurentul nu se poate plânge că, după renunțarea făcută de Academia Română Curtea de apel a comis un exces de putere, scoțând din debaterile procesului depunerile martorilor experți germani, pentru că depunerile lor formați niște documente câștigate cauzei ; căci este necontestat în fapt că arătările acelor martori erau favorabile Academiei și știut este că nimeni nu se poate plânge de un act al justiției ce nu i-a adus vătămare ;

Considerând că în ce privește alegațiunea că Academia Română a cerut și Curtea de apel a înțeles a nu se ține seamă de arătările martorului expert Alfred Gobert, această alegațiune nu este justificată în fapt, și dacă instanța de fond nu a pus temelie pe arătările acestui martor, nici o critică nu i se poate aduce în această privință, căci judecătorii sunt în drept de a-și forma convingerea din verice elemente de fapt arăși de cuviință ;

Considerând că, în urma celor de mai sus expuse motivul de casare este nefondat din toate punctele de vedere sub care a fost înfățișat ;

Asupra motivului III de casare :

III. •Violarea art. 218 Proc. civilă, eroare grosieră de fapt și exces de putere. Am cerut dinaintea Curții nulitatea expertizei, între altele pe următoarele trei motive : a) că experții n'au citat părțile când au fotografiat și mărit textul testamentelor ; b) că s'au servit cu fotografii mărite numai cu semnăturile din testamentul din 1900, fără să mărească și pe acelea din piesele de comparație, precum și testamentele din 1897 ; și c) că experții s'au servit și de testamentele din 1897, care erau tocmai contestate ;

•Curtea ne respinge primul motiv de nulitate a expertizei pe cuvânt că citarea părților nu e cerută de cât când experții merg la față locului, nu și când fac cercetări științifice violând astfel art. 218 Proc. civilă.

•Ne respinge motivul II, pe motiv că experții nu s'au servit întru nimic de fotografii, ceia-ce constituie o grosieră eroare de fapt.

•Iar în ce privește ultimul motiv, Curtea ni-l respinge pe cuvântul că împrejurarea că experții s'au servit în lucrarea lor și de testamentele din 27 Decembrie 1897, nu vîțiază raportul, căci

Curtea n'are de cât să nu ție seamă de această parte a lucrării lor; iar în decizia sa definitivă, Curtea nu mai face nici o distincțiune și aprobă în totul lucrarea experților a cărei principială biză o recunoscuse însăși ilegală, comitând ast-fel un exces de putere.

Considerând că acest motiv de casare tinde a critica lucrarea experților în acest proces și a dovedi că Curtea de apel a luat ca element de convingere un act reprob de lege;

Considerând că deși Curtea, prin unele din considerantele deciziunii ei, face mențiuni de lucrarea experților, însă din întregul context al acestei deciziunii reese că dânsa, în afară de raportul oamenilor de artă, și-a făcut convingerea din diferite împrejurări ale cauzei și din propriul ei control adus în examinarea testamentelor față cu actele de comparațiune, ast-fel că experți-za neconstituind elementul determinant al deciziei Curței, motivul de casare poate fi înlăturat ca lipsit de interes;

Considerând că pe lângă acestea, motivul de casare nu este fondat nici din punctul de vedere al legii; că, în adevăr, legiuitorul prin art. 218 Proc. civilă, nu cere prezența părților de cât pentru lucrarea experților la fața locului, și nu este permis de a crea o nulitate pentru îndeplinirea unei formalități ce nu este prevădută de lege; că, de alt-fel, dacă legiuitorul n'a prescris prezența părților la studiile științifice și preliminară ce omul de artă este nevoit a face, acestea are rațiunea ei logică și găsește, explicația ei naturală în faptul, că pentru asemenea lucrări cu caracter științific expertul are trebuință de toată liniștea minții, de întreaga încordare a atențiunii, ce ar putea fi turburată prin prezența persoanelor străine;

Considerând că, de asemenea, recurentul nu este în drept de a se plânge că experții s'au servit ca act de comparație și de testamentul din 1897 ce era contestat, căci deciziunea Curței constată că însuși recurentul a renunțat în apel de a mai contesta acest testament, ca fiind opera decedatului Tache Anastasiu, cea-ce dovedește că contestarea nu este serioasă, că testamentul putea servi în realitate de act de comparațiune și, dacă experții l'au avut în vedere, această împrejurare nu a fost de natură a aduce prejudiciu¹⁾

Pentru aceste motive, Curtea, respinge.

JUDECATORIA OCOLULUI SIMILA-BARLAD

Audiența de la 22 Februarie 1905

Marghioala Boțu cu Miliade Pantazopol și Ghiță Costorel

Cartea de judecată No. 192

Locațiune.—Contract de locațiune de lucrări.—Nerespectarea lui.—Agricultori.—Invoire de lucrători agricoli pentru o muncă și întrebuințați la alte munci.—Accidente.—Prejudiciu.—Daune.—Delict civil.—Quasi delict.—Culpă contractuală, delictuală și quasi-delictuală.—Quasi-delicte de omisiune.—Casul în care se aplică.—Datoria patronilor pentru a preveni accidentele.—Răspunderea lor și a prepușilor lor.—Solidaritate.—(Art. 998, 999, 1000 și 1003 Cod civil).

1. Când un arendaș sau un proprietar angajează un lucrător pentru un fel de muncă și-l întrebuințează pentru altă muncă, din care cauză rezultă un accident pentru lucrător, ne găsim în fața unei culpe contractuale; culpa însă poate fi și delictuală sau quasi-delictuală atunci când se dovedește că accidentul a survenit prin fapta, greșala, neglijența sau imprudența patronului sau prepușilor lui.

De alt-fel chiar când un patron întrebuințează un lucrător la munca pentru care fusese angajat, răspunderea patronului nu e atenuată, dacă munca nu constituie o meserie, care să dea naștere unui risc profesional. Dacă însă o persoană execută o muncă în contra voinței exprese a patronului și survine un accident, nu există răspundere.

2. În Codul nostru civil există și quasi-delicte de comisiune și de omisiune, însă sfera acestora din urmă nu se întinde de cât la abstențiunea unor acte pe care le ordonă legea sau sunt determinate printr'o clausă contractuală.

3. Ca să fie quasi-delict se cere fapt ilicit, prejudiciu și greșală, imprudență sau neglijență, deci există responsabilitate civilă chiar pentru culpa levissima.

4. Răspundem nu numai de faptele sau greșelile noastre dar și de persoanele sau lucrurile puse sub paza noastră.

5. În sistemul legiuirii noastre civile, ea și în Codul italian și spre deosebire de Codul francez, solidaritatea e admisă când e vorba de responsabilitatea civilă, dacă ea rezultă din același fapt al mai multor persoane.

Judecata,

Având în vedere acțiunea intentată de Marghioala Boțu din Bêrlad cu cererea înregistrată la No. 21219/904, în calitate de tutrice legală a minorei sale fice Tinca Boțu, în contra d-ilor Miliade Pantazopol arendașul moșiei Bădeanu, domiciliat în Ghidigeni și în contra lui Ghiță Costorel, administratorul moșiei Bădeanu, domiciliat în Ivesti, pentru a fi obligați în mod solidar la plata sumei de una mie patru sute lei cu titlu de daune de oare-ce angajând pe fice sa ca muncitoare în vara anului 1904, la mașina de vînturat, cu preț de 0,50 b pe zi în contra angajamentului făcut și în contra voinței ei, au pus-o la muncă pe batoza de treerat, unde se plătea un leu pe zi și din cauza inexperienței la ast-fel de muncă, și a defectuosității mașinei, a alunecat în val și i-a sfărâmat un picior;

Având în vedere că în dovedirea acțiunii s'a cerut și s'a admis chemarea părților la interogator și proba cu martori, că s'a cerut contra probă și de părții, că interogatorul acestora a fost luat și s'a ascultat martora reclamantei Ileana Tache sub prestare de jurământ, iar la cei-l'alți martori s'a renunțat de ambele părți, susținând și apărându-se în acțiune, numai pe baza interogatoriilor și a depunerii martorei audiate;

Vedând pe de altă parte că reclamanta declară că-si restrânge acțiunea la suma de două-sute cincî-zeci lei, că acțiunea aparține celui care o intentă și el o poate modifica în limitele competenței instanței, măbind sau micșorând quantumul obiectului, putând chiar renunța la dînsa, cum prevede art. 261 Pr. civ., pentru aceste motive ia act de declarațiunea reclamantei că-si restrânge pretențiile și de declarațiunea ambelor părți că renunță la ascultarea martorilor;

Vedând că din interogatorul propus părților rezultă, că Ghiță Costorel, administratorul moșiei Bădeanu a arendașului Pantazopol, a însărcinat pe vechilul V. Lazăr să angajeze muncitori pentru treerat; că acesta angajând prea mulți, Costorel a licențiat pe unii, între cari și pe fice reclamantei, că însă a doua zi vătaful care avea voe să angajeze muncitori la lucru, a oprit și pe victima Tinca Boțu la lucrul batozei de treerat

¹⁾ S'a mai invocat un motiv, care s'a respins ca neexact în fapt.

și că batoza i-a apucat piciorul și i l-a sfărâmat, de și mașina avea apărătoare pusă la gura pe unde se arunca recolta de treerat de către hrănititor, recoltă care îi era svârliță de Catinca Boțu și alta;

Vedând că din depunerile martorei Ileana Tache rezultă că vătaful V. Lazăr a angajat pe Catinca Boțu la mașina de vânturat cu preț de 0,50 bani pe zi; că a doua zi ducându-se prea târziu la lucru a vroit să se întoarcă acasă, dar că Costorel a oprit-o și în ziua următoare a pus-o în lucru pe batoză de teerat, unde se plătea un leu pe zi, de și în ajun îi spusese că o va pune tot la mașina de vânturat cum fusese angajată; că de oare-ce Catincai Boțu i se arunca cositură de doi oameni, pe care ea trebuia s'o dea hrănitorelui, de și nu era de cât o copilă de 15 ani, iar martorei care e de 19 ani și care de asemenea fusese urcată pe batoză, i se arunca cositură de un singur om, la un moment Catinca Boțu amețită de imbulzeală și de iușeala muncii, a căzut în valul batozei care n'avea apărătoare în ziua aceea și i-a rupt piciorul;

Vedând de asemenea că din interogatorul lui Costorel se stabilește că nu se lua nici-o măsură pentru ca munca să se împartă lucrătorilor angajați, potrivit aptitudinilor lor, gradului de vedere și de băgare de seamă variabil de la o vârstă la alta, că nu se făcea distincțiune între bărbați, femei și copii, punând pe ori care la ori-ce fel de muncă. Acestea fiind elementele de fapt, cată să cercetăm speța în drept;

Vedând că din modul cum reclamanta își formulează acțiunea ar rezulta că daunele ce formează obiectul acțiunii au drept cauză o culpă contractuală, că între fapta sa și pârâții, ar fi intervenit un contract de locațiune de lucrări, cu un scop bine determinat, munca la mașina de vânturat iar pârâții abătându-se de la condițiunile contractului, căci potrivit principiilor generale de la contractele de locațiune erau obligați să nu aplice muncă ei de cât la scopul pentru care fusese angajată, au pus-o la lucru însă pe batoza de treerat, unde din cauza inexperienței a căzut în val și i-a sfărâmat piciorul, în cât daunele ar rezida în violarea contractului originar;

Vedând că de alt-fel existența unui ast-fel de contract și călcarea lui de către pârâți se stabilește din depunerile martorei reclamantei, cari n'au fost înlăturate de pârâți prin nici un mijloc de probă, opunând o simplă tăgadă, și arătând că Catinca Boțu nu numai că nu a fost angajată la un fel de muncă și întrebuințată la alt-ceva, dar că a fost licențiată și a intrat în lucru în contra voinței pârâților, deci culpa e numai a ei,

Vedând că chiar dacă am presupune că Catinca Boțu a fost angajată la lucrul batozei, munca ei nu era din acelea care să dea naștere unui risc profesional și deci să degajeze în parte răspunderea patronilor, ast-fel că această chestiune n'ar face de cât să schimbe natura culpei fără a atenua răspunderea;

Vedând că e necontestat însă, că dacă ar rămâne stabilit faptul, că victima s'a dus și s'a expus la acea muncă periculoasă în contra voinței patronilor, în cazul acesta numai sie-și ar avea să-și impute culpa, căci nu ar mai fi nici violare de contract, nici răspundere civilă rezultând din delict sau quasi-delict, căci n'ar exista nici prejudiciu intenționat, nici imprudență sau neglijență, ne-am găsi în fața unui act de proprie voință, de complectă libertate individuală, care n'ar fi putut să fie împedat de cât cu forța și pentru care pârâții n'ar fi responsabili de cât dacă ar fi fost intențiune dolosivă;

Vedând că în afară de cele arătate în considerantele precedente, din cari rezultă existența contractului așa cum se arată de reclamantă, chiar de am admite că Costorel nu vroise să angajeze pe Catinca Boțu, lucru greu de presupus, căci victima era cumnata vătafului însărcinat cu recrutarea lucrătorilor și de sigur că există presupțiunea, admisibilă fiind admisă proba cu

martorii, că el ar fi putut face pe Costorel să licențieze o altă lucrătoare în locul cumnatei sale. Dar luând ca dovedit faptul că patronii nu au primit-o în serviciu, nu se stabilește că s'a pus în vedere vătafului să nu o primească în lucru, pentru ca să putem deduce că acesta angajând-o în urmă, ar fi făcut-o pe riscul său; din contră Costorel afirmă la interogator, că a doua zi a găsit la lucru pe Catinca Boțu primită de vătaf, și acesta avea voe să angajeze muncitorii în numele patronilor, iar Costorel nu zice nimic, o lasă la lucru, deci ia ca bun angajamentul făcut de vătaf în numele patronilor;

În cât plecând de la acest punct de vedere stabilit cu certitudine din însăși mărturisirea părților și punându-l în legătură cu faptele petrecute ulterior, să vedem dacă există răspundere civilă pentru pârâți pe temeiul art. 998 și urm. Cod. civil;

Vedând că în ipotesa pârâților, rămâne cert stabilit cu interogatorul lor și martora reclamantei, că Catinca Boțu a fost angajată la muncă și pusă la lucru la batoză, iar în timpul lucrului a alunecat în valul mașinei și i-a zdrobit piciorul;

Vedând că prin art. 998 și 999 Cod civil, se pune principiul că acel care prin fapta sa, din greșală, din imprudență, din neglijență, cauzează altuia un prejudiciu, e dator a-l repara, fapta sa constituind un delict civil sau quasi-delict, după cum există intențiune dolosivă sau nu; iar prin art. 1000 se specifică, că răspundem nu numai de acțiunile noastre, dar și de prejudiciul cauzat de persoanele sau lucrurile cari sunt sub paza noastră. De aci și din totalitatea principiilor rezultă, că pentru ca să fie un quasi-delict, trebuie să existe o faptă ilicită, să cauzeze un prejudiciu, să fie imputabilă făptuitorului, sau persoanelor și lucrurilor de cari răspunde, iar autorului să i se poată imputa greșală, imprudență, neglijență;

Vedând că o chestiune ce trebuie lămurită e aceea, dacă în dreptul nostru este admisă pe lângă culpa *in faciendo* și culpa *in omittendo*, dacă deci există și quasi-delicte de omisiune pe lângă cele de comisiune;

Vedând că Codul nostru civil, copia Codului civil francez, al cărui fir conducător, ca principii sociale, e individualismul exclusivist al filosofiei revoluționare din veacul al XVIII, nu conține principiile de solidaritate socială inaugurate de Codul german, acea largire a sferei dreptului în domeniul moralei, care constituie «altruismul ca principii obligator în dreptul pozitiv», cu alte cuvinte în legiuirea noastră civilă nu există obligația de a face aceia ce morala, conștiința, și sentimentul de umanitate cere, — *actio bonae fidei*. Cu toate acestea de și în general se admite de doctrină, că abstențiunea nu intră în sfera sancțiunii legale, că dacă utilitatea socială e sacrificată interesului individual sub raportul obligațiunilor legale, totuși se admite că există quasi-delicte de omisiune, atunci când cine-va se abține de a face aceia ce era obligat prin lege sau prin o clausă contractuală. *Qui non facit, quod facere debet, videtur facere adversus ea, quia non facit*. Așa dar quasi-delictele de omisiune sunt admise în mod excepțional în dreptul nostru pozitiv;

Vedând că odată stabilită existența quasi-delictelor de omisiune, caută a stabili sfera lor de aplicabilitate;

Vedând că prin art. 998 se spune, că ori-ce faptă a omului din a cărnii greșală s'a ocazionat altuia un prejudiciu, iar prin art. 999 se arată, că nu numai greșala, dar și imprudența și neglijența obligă la responsabilitate civilă, deci rezultă din termenii ambelor articole, că o greșală ori cât de mică, obligă la daune, de oare-ce termenul e general în art. 998 și explicat prin art. 999 care prevede chiar neglijența, așa că răspundere există chiar pentru *culpa levissima*.

Această soluțiune se impune nu numai față de interpretarea ce trebuie dată textelor, dar și față de tendințele sociale moderne, care converg către o mai largă

solidaritate, și rolul jurisprudenței tocmai acesta este, de a pune de acord principiile de drept cu evoluția socială;

Vedând că aplicând aceste principii la speța noastră, trebuie să admitem că Pantazopol și Costorel, angajând pe Catinca Boțu la mașina de treer, erau datori, de și nu există o lege care să regulezeze în mod general raporturile dintre lucrători și patroni, dar în baza principiilor generale din art. 998 și 999 C. civil.,—pe de o parte să ia toate măsurile de prevedere ca persoanele angajate să fie întrebuințate la lucrări potrivite aptitudinelor, puterei de muncă a fie-căruia și putinței de prevedere variabilă de la o vârstă la alta; or Costorel afirmă că nici o distincțiune nu se făcea, că bărbați, femei și copii erau întrebuințați devalma la orice fel de muncă; că pe de altă parte de asemenea erau datori, ca lucrurile de care răspundeau și care în speță erau întrebuințate ca instrumente de muncă, cum era batoza de treer, să fie prevădută cu mijloacele de apărare necesare pentru a putea evita un accident; iar din depunerea martorei se vede că apărătoarea care trebuia să fie la gura valului pe unde arunca hrănitul recolta nici nu era pusă în ziua acea, în cât fără această măsură de prudență accidentul era facilitat, așa că sub ambele raporturi, aceste omisiuni ale părților constituiesc o imprudență, deci o culpa levis de care ei sunt răspunzători civilmente;

Vedând că sub ultimul raport s'a admis de jurisprudență că atunci când un muncitor a fost victima unei instalațiuni defectuoase, chiar când în parte accidentul se datorește imprudenței muncitorului, încă patronul e responsabil, pentru că patronii sunt datori a lua toate precauțiunile pentru a asigura pe lucrători în contra pericolelor care pot fi consecința muncii; și în special în mod constant se admite că prin simplul fapt că un patron întrebuințează un copil, cum e victima, în serviciul unei mașini de aburi, comite o imprudență, și e responsabil de prejudiciul ce s'ar cauza. În cât pentru toate aceste motive acțiunea reclamantei e fondată, nu numai din punctul de vedere material, acela al cheltuelilor de boală, și a dificultății pentru victimă de a-și agonisi existența, dar și din punct de vedere moral și daunele cerute atât cât s'a redus acțiunea în instanță, foarte mică față de prejudiciul cauzat, câtă a fi admise în totul, iar pentru pârâți mai rămâne o mare datorie de conștiință și de umanitate de a mări din propria lor voință despăgubirile peste cât s'a cerut;

Vedând că reclamanta cere ca pârâții să fie obligați în mod solidar la plata acestor daune; că la noi ca și la italieni, spre deosebire de Codul frances, solidaritatea în materie quasi-delictuală și delictuală e admisă (art. 1003 C. civ.), când e vorba de responsabilitatea civilă, dacă rezultă din același fapt al mai multora; că însă Gh. Costorel nefiind de cât un prepus a lui Pantazopol, iar mașina de teerat de asemenea era proprietatea lui Pantazopol, persoană și lucru de care răspunde potrivit art. 1000 C. civ. deci Miltiade Pantazopol, câtă a fi obligat la plata acelor daune;

Vedând că din faptul semnalat de reclamantă în cursul desbaterilor și al administrării probelor, că fisa sa fusese angajată la mașina de vânturat cu preț de 0,50 bani pe zi, iar munca la care a fost pusă și din care s'a născut accidentul se plătea cu un leu ziua, ar rezulta o îmbogățire fără cauză în profitul pârâților, pentru care reclamanta ar avea acțiunea de *in rem verso*, însă întru cât această cestiune semnalată în cursul desbaterilor și pusă în discuția părților nu formează un punct de cerere în acțiune și nici nu-l formulează odată cu modificarea acțiunii în instanță și punerea concluziunilor câtă a fi înlăturat din discuție;

Vedând și art. 1169 și 1770, 1204 și urm. C. civ. 103 și 89 legea judecătoriiilor de pace;

Pentru aceste motive, admite acțiunea etc.

p. Judecător (s) C. Orănescu.

Grefier (s) T. Cărbunescu

BIBLIOGRAFIE

Problèmes sociaux

LA ROUMANIE

Ce qu'elle est. Ce qu'elle pourrait devenir

Par

N. C. SCHINA

President du Tribunal d. Iassy

Acesta este titlul unei broșuri de 124 pagini, ce a apărut zilele acestea în Tipografia «Curierului Judiciar», și a cărei critică suntem mulțumiți a face cei întâi.

«Patriotismul nu consistă numai în a aduce laude atunci când merităm și învinuiri, el nu ne obligă a ascunde adevărul atunci când cunoștința unor oare-cari fapte sunt de natură să angajează în rău viitorul. Calea greșită ce am luat trebuie să se desțepite atențiunea noastră, un moment adormită, și să ne oblighe să schimbăm aceea ce este rău și nefolositor intereselor generale. Trebuie să oarecare curagiu, o mare dragoste de Patrie, penru a îndrăzni ca în timpurile de față să se spună acest adevăr care displace, dar care este necesar de a fi cunoscut».

Iată motivul publicațiunii datorită D-lui N. C. Schina. Autorul stabilește în mod lămurit situațiunea nenorocită în care țara se găsește din cauza unei politice rău înțeleasă și rău aplicată de diferitele partide cari s'au succedat la putere. Autorul are mare dreptate de a spune: înainte de a fi liberali, conservatori sau junimiști, să fim Români, să lăsăm de o parte luptele sterile și să nu ne preocupăm de cât de viitorul Patriei noastre (vezi pagina 44). Unul câte unul, el examinează diferitele sisteme administrative, semnaleză abuzurile, viciurile și stigmatizează în termeni energici toate greșelile cari au fost făcute și cari au împedat dezvoltarea progresivă și rațională a unei națiuni care, ca a noastră, a suferit o opresiune de aproape două zeci de secole. Autorul ne reamintește că dacă avem caracterul și eleganța Romanului, trebuie să avem perseverența și tenacitatea străbunilor noștri, Dacii (vezi pagina 77). Pe un sol atât de bine înzestrat de natură, cultura sistematică s'ar fi putut desvolta la noi într'un mod normal dacă parlamentarismul n'ar fi venit să strice totul (vezi pagina 40), dacă conducătorii s'ar fi pătruns de această idee că nici un popor nu poate să existe fără a avea religiunea ca bază educativă a individului și a familiei. În afară de aceasta, individul, ori cât de bine pregătit ar fi el printr'o educațiune aleasă, nu poate ajunge la nimic fără o muncă intelectuală și fizică, de oare-ce acestea sunt în strânsă legătură în atingerea unui scop util, dacă, bine înțeles, acest scop se urmărește. Cu această ocaziune, autorul semnaleză incovenientele unui program încărcat și a unui sistem de pedagogie cu desăvârșire greșit practicat în scoalele noastre (vezi pag. 25—37), totul având ca efect indolența generală care se repercutează chiar în clasele de jos ale societății.

Întru cât se atinge de viața de țară, de moșie, autorul semnaleză mizeriile țăranilor, provocate în urma faimosului decret din 1864 (vezi pag. 48),

și de către inalienabilitatea pământurilor rurale. Două cauze de dezastru semnalate de marele Brătianu, al cărui ochi perspicace a întrevăzut abuzurile ale căror victime urma să cadă țăranul nostru (vezi pag. 48 urm.). Caracterile slăbindu-se în toate clasele societății, autorul arată că, nu mai urmărind o politică de principiu, dar o politică de personalități, schimbările periodice de regim nefiind alt-ceva de cât consecința nemăsuratei poște provocată de întreaga armată a bugetivorilor, deci a funcționarilor. Această politică de personalități infiltrându-se peste tot, chiar la micii funcționari, chiar și la înalții magistrați, face că numai posedăm cel mai mic program de idei, nici cea mai strictă noțiune a ideii de justiție (vezi pag. 41).

Autorul nu se mulțumește, numai a semnală abuzurile pe care le cunoaștem cu toți și de care ne plângem amarnic, și unii și alții, dar, cu o sinceritate rară, o precizie de privire repede, semnalează ameliorațiunile cari, în mod logic și practic, ar trebui să le aplicăm edificiului social, nu pentru a-l consolida cu cârpeli său mici reparațiuni, mai mult său mai puțin meșteșugit făcute, dar pentru a furnisa întregul material necesar reconstruirii acestui edificiu social care, după părerea d-lui Schina, trebuie să aibă ca basă la cele patru unghiuri: *Religiunea, Educațiunea, Munca și Dreptul*.

Autorul are dreptate de a spune, ca și Montaigne, că lucrarea sa este făcută cu bună credință, și că dacă atacă abuzurile, este plin de respect față de persoane. Aceste abuzuri, d-l Schina, nu le condamnă, nu le scusează, dar le înțelege într-o societate în care calitățile înăscute și inerente Poporului român, sunt amestecate cu viciile civilizațiunii occidentale. Morală și plină de bun simț, această carte, său mai bine zis acest strigăt de alarmă a unei mari inime, este de citit până la sfârșit, de oare-ce, din citirea ei, culegem o provisiune de idei sănătoase, și de sentimente patriotice.

Lucrarea, autorul arată că a scris-o în limba franceză, pentru trei considerațiuni: a) tinde a răspunde atacurilor ce presa străină îndreptează, de cât-va timp în contra României; b) face cunoscută străinătății frumoasa și bogata noastră țară; c) se adresează numai clasei culte a țării, pentru a nu propaga idei periculoase de natura celor care s'au răspândit în rîndurile țărănilor printr-o broșură de curând publicată, și a cărei doctrină să rezumă în aceste cuvinte: «*la propriété c'est le vol*», cunoscuta teorie a lui Prudhon, pe care puținii cred că o pot admite.

Intr'un stil ales, unde ideile nu sunt înecate într'un torent de frase, dar espuse în mod natural și fără pretențiuni, această lucrare este de o făptură mai mult clasică de cât modernă. Subiectul este original, simplu și atrăgător, el reprezintă pe acei cari cunosc, originalul magistrat, adevărata sa imagine: *abnegațiunea și modestia*. Această lucrare face cea mai mare onoare unuia din distinși noștrii magistrați care, la reparațiunea de integritate vine să adauge și cea a unui bun literat, și a unui bun patriot.

Aceasta este părerea noastră.

Just.

RECENZIE

N. I. Titulescu: Programul analitic al cursului de drept civil anul I.

D. Titulescu, dând la lumină programul cursului ce a făcut la Iași, ca suplinitor al distinsului profesor și jurisconsult d. D. Alexandresco, a fost cât se poate de bine inspirat. În adevăr, d-sa, prin această publicație, pe deoparte completează promisiunea făcută cu ocazia lecțiunii introductive, în care enunța ideile care-l vor conduce și metoda ce va întrebuința în facerea cursului său, pentru-că sub forma modestă a unui program analitic,—cu care inaugurează un nou gen de publicitate juridică la noi—d-sa ne pune în măsură să vedem întru cât s'a ținut de cuvânt; iar pe de altă parte, dă fie-cărui mijlocul de a-și putea da seamă de munca depusă și de valoarea ei.—Broșura, de 56 de pagini, e sinteza unui efort destul de laudabil. Un curs de drept civil, nu poate fi ceva nou du tout au tout. Ca toate acestea, autorul, a știut să scape de tipic! Codului și de banalitatea unui curs obicinuit, căci dacă examinăm cu puțină atențiune programul său analitic, două lucruri rees: a) diviziunea generală a materiei de care se ocupă cartea II a C. civ.; b) expunerea rațională, completă și ingenioasă a fie-cărui principiu și a cunoștințelor lui practice.—D. Titulescu, intitulează Teoria Patrimoniului, ceea ce C. civ. numește: Despre bunuri și despre deosebittele modificațiuni ale proprietății, și divide întreaga materie în trei mari capitole: 1) Definiția patrimoniului și relația dintre ideea pe patrimoniu și cea de personalitate; 2) Compozițiunea patrimoniului, notând că acest al 2-a capitol face partea principală a cursului de anul I ce va preda d-sa, și 3) Transmisțiunea patrimoniului. Cum vedem, un tot care se ține și care se împarte în mod rațional și practic.

În aceste trei mari diviziuni d-sa dă studentului complexul de articole care se referă nu numai la Bunuri și la Drepturile reale (pe cari le împarte în două; în drepturi reale ca abstracțiuni: proprietatea, uzufructul, uzul, abitațiunea, servituțiile, emfiteoza, amanetul, anticreza și ipoteza—aceste trei din urmă numai schițate,—și în drepturi reale materializate: posesiunea) dar și noțiuni despre drepturile personale, care împreuna constituiesc patrimoniul unei persoane. Cum vedem, diviziunea e foarte metodică și foarte logică, căci prezintă studentului legătura atator materii aruncate cam la întâmplare în C. civil.

În ce privește detaliile cursului său, programul analitic, ne revelează un studiu amănunțit nu numai de legislație streină, relativ la cestiunile dominante, dar mai ales, istoricul și legislația română asupra tuturor cestiunilor cari i s'au prezentat, făcând să rețasă deosebirile de la Codul francez, și anunțând discuțiuni cari trebuie să fi fost pline de interes.

Ceea-ce face meritul d. Titulescu, e că de și debutant în pedagogie, s'a arătat la înălțimea misiunii, accentuând asupra tuturor cestiunilor interesante, și prezentându-le cu o melodie care nu lasă nimic de dorit. De sigur că și expunerea prelegerilor sale trebuie să fi fost captivante prin claritatea frumosului său talent. În definitiv, prin publicarea programului analitic, D. Titulescu, nu credea să fi voit a face o operă utilă practicei juridice, dar a reușit pe deplin să atragă atenția asupra valoroasei sale supliniri supunându-se judecății tuturor, lucru pe care 'l a probăm și pentru care 'l felicităm, cu atât mai mult cu cât a voit să raționalizeze în drept și a știut s'o facă.

A. I. S.

A apărut:

Codicele civil adnotat și comentat (vol. I) de d-l D. Neagu. Prețul 12 ei.

Noul Cod de procedură civilă, (ediția I) adnotat cu Desbatările parlamentare, cu Jurisprudența Curților și Tribunalurilor și cu modificările introduse până la Iunie 1905. Prețul 4 lei.

Legea Timbrului, (ediția II), cu modificările până la Iunie 1905, de Corneliu Botez. Prețul lei 3.50. Se găsesc de vânzare la Ziarul Curierul Judiciar, de unde se expediază ori-ce cărți de drept contra valoare: mandat poștal sau ramburs.